

Elanikkonna biomonitooring

Meie ümber looduses ja kõikjal, kus viibime, on palju kemikaale. Kemikaalid on segud erinevatest ainetest.

Kas teadsid, et meie keha, toit, vesi ja tooted, mida iga päev kasutame, nagu riided, telefonid, mööbel ja mänguasjad, koosnevad kõik kemikaalidest? Me vajame neid kemikaale, et kasvada, olla terved ja elu nautida!

Kõiki asju, toitu, vett, õhku ja loodust, mis meid ümbritseb, nimetatakse keskkonnaks.

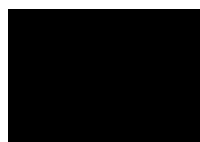
Ent mõnikord võivad toit, õhk, vesi ja tooted olla saastunud teiste kemikaalidega, mis võivad kahjustada inimesi ja keskkonda. Neid kemikaale nimetatakse "ohtlikeks kemikaalideks" ja nad saastavad ümbrust.

Kui ohtlikud kemikaalid satuvad meie kehasse, siis võivad nad pika aja jooksul haiguseid põhjustada.

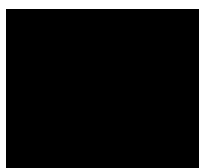
Et teada saada, kas inimeste kehas on selliseid kemikaale, peame kasutama biomonitooringut. Selleks võtame inimestelt pissiproovi ja tüki juukseid ning analüüsime laboris, kas seal on neid ohtlikke kemikaale ja kui palju. Kui me analüüsime paljusid lapsi, siis saame ütelda, kellel on ohtlikke kemikaale vähem ja kellel on rohkem ning miks see nii on.

Oma uuringus soovime uurida kemikaale, mis tulenevad tööstusest, plastmassidest, õhusaastest, taimede pritsimisest jm.

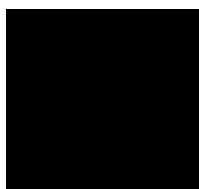
Meie tahame oma uuringus teada saada millised kemikaalid on ohtlikud ja kust nad tulevad, et neid keskkonnas vähendada ja aidata lastel terve püsida.

Uuringus osalevad mitmed samasugused pered nagu Sinu pere. Uuringut korraldavad teadlased.

Kutsume Sind oma uuringus osalema

Uuring tehakse selleks, et midagi uut teada saada

Nagu juba eelnevalt mainisime, siis suudavad teadlased öelda, millised kemikaalid on meie kehas, andes neile lihtsalt natuke verd, juukseid ja uriini. See on kõik, mida on vaja Sinult uuringus osalemiseks.

Kui Sa ei soovi meid aidata, siis sellest ei juhtu midagi halba, võid seda julgelt öelda. Isegi kui Sa praegu nõustud uuringus osalema, aga hiljem mõtled ümber, siis keegi ei pane seda Sulle pahaks!

Kui osaled uuringus saame teada, milliseid kemikaale on laste kehas ja kui ohtlikud nad on. Samuti saame teada, kust ohtlikud kemikaalid tulevad ning võime leida viise nende vähendamiseks.

Kui Sul on uuringu kohta küsimusi, küsi julgelt! Enne kui otsustad, tutvu ka alljärgneva küsimuste ja vastuste lehega.

Miks seda uuringut tehakse?

Selleks, et teada saada, millised kemikaalid keskkonnas on ohtlikud ja kust nad tulevad, et neid seejärel keskkonnas vähendada ja seeläbi aidata lastel terve püsida.

Kas see uuring on ohutu ja kas keegi kontrollib seda?

Meie uuringu plaane on uurinud sõltumatu teadlaste rühm, kes ei kuulu meie meeskonda, ja nad on otsustanud, et laste osalemine uuringus on ohutu, juhul kui laps ise seda soovib. Seda sõltumatut teadlaste rühma nimetatakse Tartu Ülikooli inimuuringute eetika komiteeks.

Miks mind uuringusse kutsuti?

Sind kutsuti uuringusse, sest oled sobivas vanuses ja Sinu elukoht ja eluviis on meie uuringu jaoks sobiv. Meil on vaja uuringusse lapsi erinevatest elukohtadest (Ida-Virumaalt, suurematest Eesti linnadest ja maapiirkondadest), et saaksime nende kehas olevaid kemikaale võrrelda. Siis saame teada, kas elukoht mõjutab ohtlike kemikaalide sisaldust kehas. Teadlased soovivad uurida erinevaid töid tegevate vanemate lapsi. Kutsume uuringusse põlevkivitööstuse, põllumeeste, kalurite ja teiste töökohtadega vanemate lapsi. Samuti kaasame lapsi, kes söövad mahetoitu.

Kas ma pean ütlema "Jah"?

Sugugi mitte! See on täiesti Sinu otsustada! Kui Sa ei soovi osaleda, ütle lihtsalt „Ei“ ja keegi ei pahanda. Kui otsustad osaleda, ent hiljem muudad meelt, on see samuti täiesti okei! Lihtsalt anna meile ja oma vanematele teada.

Mis juhtub edasi, kui ma otsustan osaleda?

Kõigepealt kirjutad oma nime dokumendile, mis kinnitab, et Sa saad uuringust aru ja nõustud seal osalema. Sa saad selle dokumendi endale alles jätta. Sinu ema, isa või hooldaja ütleb meile, millal on sobiv aeg, et saaksid meie uurimisrühmaga kohtuda. Palume Sul anda meile väike kogus verd, uriini ja juukseid. Neid nimetatakse „proovideks“ ja meie teadlased uurivad neid laborites, et teada saada, kui palju teatud kemikaale neis on. Küsime

ka Sinu emalt, isalt või hooldajalt mõningaid küsimusi selle kohta, kus Sa elad, mida tavaliselt sööd ja muid selliseid asju.

Meie teadlased hoiavad väikseid koguseid sinu proove biopangas. See on selline eriline pank, kus raha kogumise asemel kogutakse kehaproove ja hoitakse neid turvaliselt, et kasutada neid tulevikus sarnastes uuringutes. Küsitluse andmed Sinu kohta hoitakse spetsiaalses arvutipangas, mida nimetatakse „Andmebaasiks“, ja neid kasutatakse tulevastes sarnastes uuringutes. Sinu andmed on seal kaitstud nii nagu raha pangas.

Kas see uuring võib olla ebameeldiv?

Me teeme kõik, et tunneksid ennast uuringu ajal hästi. Juukseproovi andmise ajal võid tunda veidi ebamugavust, nii nagu vahel juuksuris. Kui Sa tunnend end mingil põhjusel halvasti, anna meile sellest kohe teada.

Mis kasu sellest uuringust on?

Loodame, et meie uuring aitab poistel ja tüdrukutel nagu Sina püsida terve. Me räägime oma uuringu tulemustest valitsusele ja anname soovitusi, kuidas saame end kaitsta keskkonnas olevate ohtlike kemikaalide eest.

Mis juhtub, kui ma kunagi hiljem otsustan uuringust loobuda?

Kui oled meile teada andnud, et tahad uuringust loobuda, hävitame kõik biopangas olevad proovid ja kogu sinu kohta käiva teabe meie andmebaasist. Uuringuks kasutatud proovid ja teave ei sisalda enam mingit isikut tuvastavat infot.

Mida ma peaksin nüüd tegema?

Nüüd kui Sa tead uuringust rohkem, otsusta, kas soovid uuringus osaleda või mitte.

Kellelt ma saan nõu küsida?

Sinu ema, isa või hooldaja on palju teavet saanud. Sa saad rääkida ka meie teadlastega, kes on valmis sinu küsimustele vastama. Helista või saada SMS numbril 52 77 427 ja palu rääkida Hansuga. Samuti saad meilt küsimusi küsida, kui tuled proove andma.

Lapse informeeritud nõusolek

Teadusuuring „Biomonitoringu läbiviimine põlevkivi sektoriga kokku puutuva elanikkonna seas (töötajad ja elanikud), teine etapp - biomonitoringu läbiviimine“

Täidetakse lapse poolt vanemate/hooldajate juuresolekul

Palun märgi ringiga vastus, millega nõustud:

	Jah	Ei
Kas keegi on Sulle uuringu sisu selgitanud ning kas Sa saad aru milleks ja kuidas seda uuringut tehakse?		
Kas Sa oled esitanud kõik küsimused, mis Sul on selle uuringu kohta ja saanud neile vastused?		
Kas Sa mõistad, et uuringust võib igal ajahetkel loobuda?		
Kas Sa oled rahul sellega, et uuringus osaled?		
Kas Sulle sobib, kui me säilitame sinu uriini ja juukseid Tartu Ülikooli geenivaramus kuni 25 aastat, et me saaksime seda ka tulevikus uurida.		
Kas Sa tahad, et me teavitame Sind ja sinu vanemat/hooldajat Sinu proovide tulemustest? Juhul kui see Sulle sobib, siis palun märgi siia alla enda või oma vanema/hooldaja kontaktandmed (e-post, telefoninumber), mille kaudu võtame teiega ühendust		
.....		
Kas Sulle sobib, kui Tartu ülikool pärib teistelt arstidelt ja registritest nagu Tervisekassa, Rahvastikuregister, Raseduse infosüsteem, Vähiregister, Surma põhjuste register andmeid Sinu varasemate ja peale uuringut tekkida võivate haiguste kohta? Me lubame, et neid asju ei saa mitte keegi peale meie teada.		

Palun kirjuta oma nimi ja tänane kuupäev, kui Sa soovid uuringus osaleda.

Sinu nimi:	
Sinu isikukood:	
Tänane kuupäev:	
Sinu Allkiri:	

Sinu ema, isa või hooldaja peavad selle nõusoleku samuti allkirjastama.

Vanema/hooldaja nimi:	
Vanema/hooldaja allkiri:	
Tänane kuupäev:	

Uuritavale informatsiooni andnud isik peab selle dokumendi samuti allkirjastama.

Uuritavale informatsiooni andnud isiku nimi:	
Uuritavale informatsiooni andnud isiku allkiri:	
Tänane kuupäev:	